

2018.011

Archeologienota Koningshooikt Eikenboslaan 7

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

29-1-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Koningshooikt Eikenboslaan 7 (provincie Antwerpen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 3532m² groot, heeft een trapezium vorm en is grotendeels bebouwd met magazijnen. Deze magazijnen zijn niet onderkelderd. In de noordwestelijke hoek is een met steenslag verharde parking aanwezig. In het zuiden geeft een deels met steenslag verharde doorgang toegang tot een achterliggend braakliggend stuk grond.

Het plangebied is gelegen vlakbij de dorpskern van Koningshooikt, zo'n 75m ten zuidoosten van de kerk. De voorloper van de huidige kerk dateert minstens van voor 1744, maar de exacte ouderdom is niet gekend. Het plangebied zelf was lange tijd grotendeels onbebouwd, wel is op kaarten uit midden 19de eeuw te zien dat er zich een L-vormig gebouw deels in de noordoostelijke hoek bevond. Mogelijk was er eind 18de eeuw ook al bebouwing aanwezig in deze zone, maar de cartografische bronnen zijn niet gedetailleerd genoeg om dit met zekerheid vast te stellen. Een voorloper van de Eikenboslaan was in de eerste helft van de 20ste eeuw reeds aanwezig. De huidige invulling van het terrein dateert minstens van 1971, in de daaropvolgende decennia veranderde er zo goed als niks aan de invulling van het plangebied. De gebouwen en steenslagverharding op het terrein zullen voor een beperkte bodemverstoring gezorgd hebben. Grootschalige verstoringen lijken niet te hebben plaatsgevonden in de laatste 250 jaar. De directe, maar ook de ruimere omgeving, is archeologisch ongekend. In 2017 vond pas het eerste gravend archeologisch onderzoek plaats in de kern van Koningshooikt. Bij dit proefsleuvenonderzoek werd een (gekende) site met walgracht aan getroffen, die teruggaat tot de 17de eeuw. De ligging van het plangebied, op een hogere rug met matig droge lemige zandgronden, kan in het verleden een aantrekkingsplek geweest zijn voor menselijke aanwezigheid. Op basis van bovenstaande gegevens kan aan het plangebied een bepaalde, zij het ongekende archeologische verwachting worden gegeven. Het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio zorgt ervoor dat er op heden geen correct zicht is op het archeologisch potentieel van deze regio. De ligging op de hogere, droge zandrug, met zowel grotere als kleinere waterlopen in de omgeving, de nabijheid van een dorpskern waarvan de oorsprong niet gekend is, en de oude verkeersas die door deze kern loopt, laten vermoeden dat het niet onwaarschijnlijk is dat er op of nabij het plangebied (een) archeologische site(s) aanwezig kan/kunnen zijn. De bodemkundige gegevens tonen geen verhoogd potentieel voor in situ bewaring van steentijdsites.

De bestaande bebouwing op het plangebied wordt afgebroken. Er worden diverse appartementen opgetrokken verdeeld over meerdere bouwblokken, met daaronder een parkeergarage die de verschillende gebouwen met elkaar verbindt. Deze parkeergarage wordt zo'n 3m diep uitgegraven, zal 56 parkeerplaatsen tellen en het grootste deel van het plangebied beslaan. De inrit voor deze parking bevindt zich langsheen de Eikenboslaan. Rondom de parkeergarage wordt omgevingsaanleg voorzien, met een interne wegeis, groenzones, terrassen. Er zullen bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: sloop van de bestaande bebouwing, uitgravingen voor de parkeergarage,

bodemingrepen voor aanleg van nutsleidingen en voor omgevingsaanleg. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond. Het plangebied kent wegens het gebrek aan archeologisch onderzoek in de regio een ongekeerde archeologische verwachting, maar de landschappelijke en historische kenmerken tonen aan dat het voorkomen van een archeologische site niet onwaarschijnlijk is. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor zowel de historische ontwikkeling van de gronden nabij de historische kern van het dorp, als voor de algemene archeologische verwachting in de regio. De kosten-baten analyse zal hierdoor positief uitvallen. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-baten analyse is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de afbraak van de bestaande gebouwen.

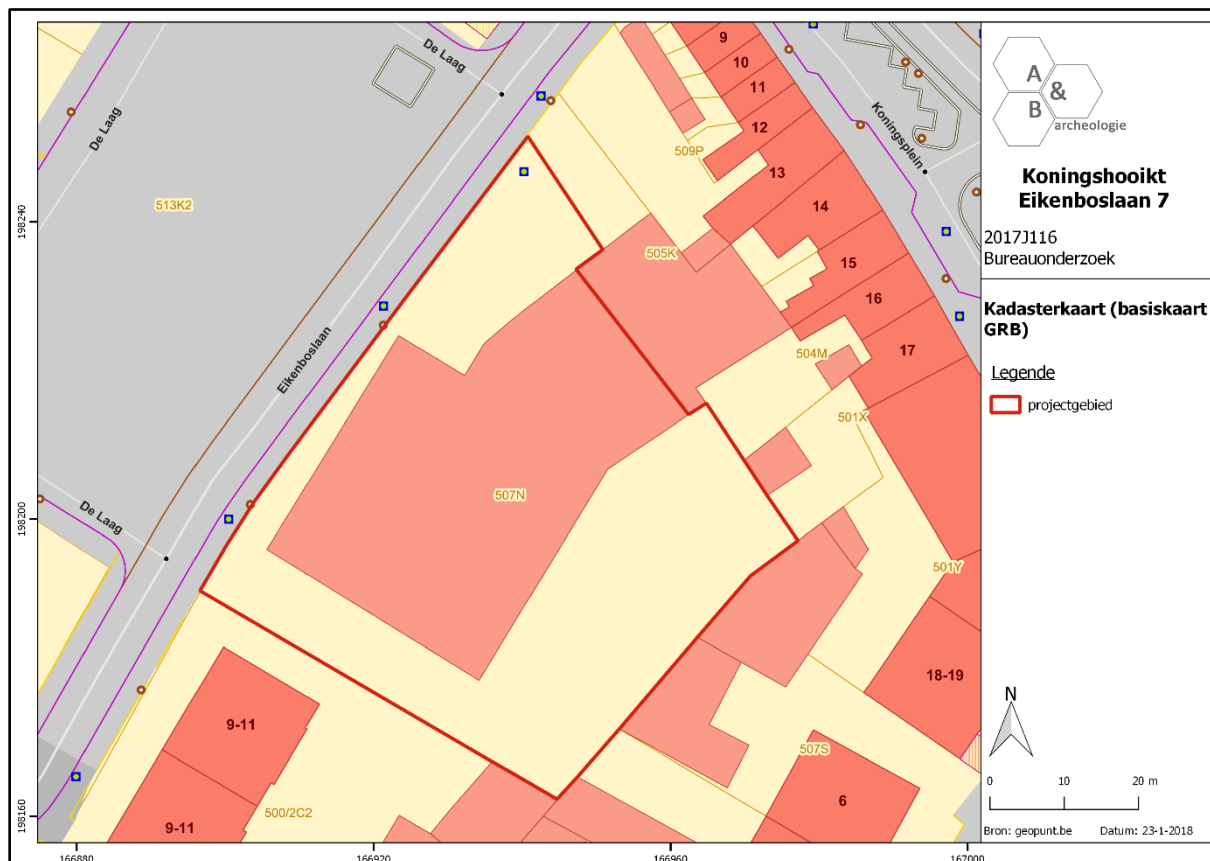
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Koningshooikt Eikenboslaan 7

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 166896,61 en Y: 198162,29; X: 166977,17 en Y: 198251,51

Kadastergegevens: Lier, afdeling 4, sectie B, perceel 507n

Het plangebied is 3532m² groot en komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er sporen aanwezig die meer informatie kunnen aanreiken over het ontstaan van de dorpskern?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Zijn er sporen te vinden van de bebouwing in de noordoostelijke hoek zoals aangegeven op enkele 19de-eeuwse kaarten?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1 en 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

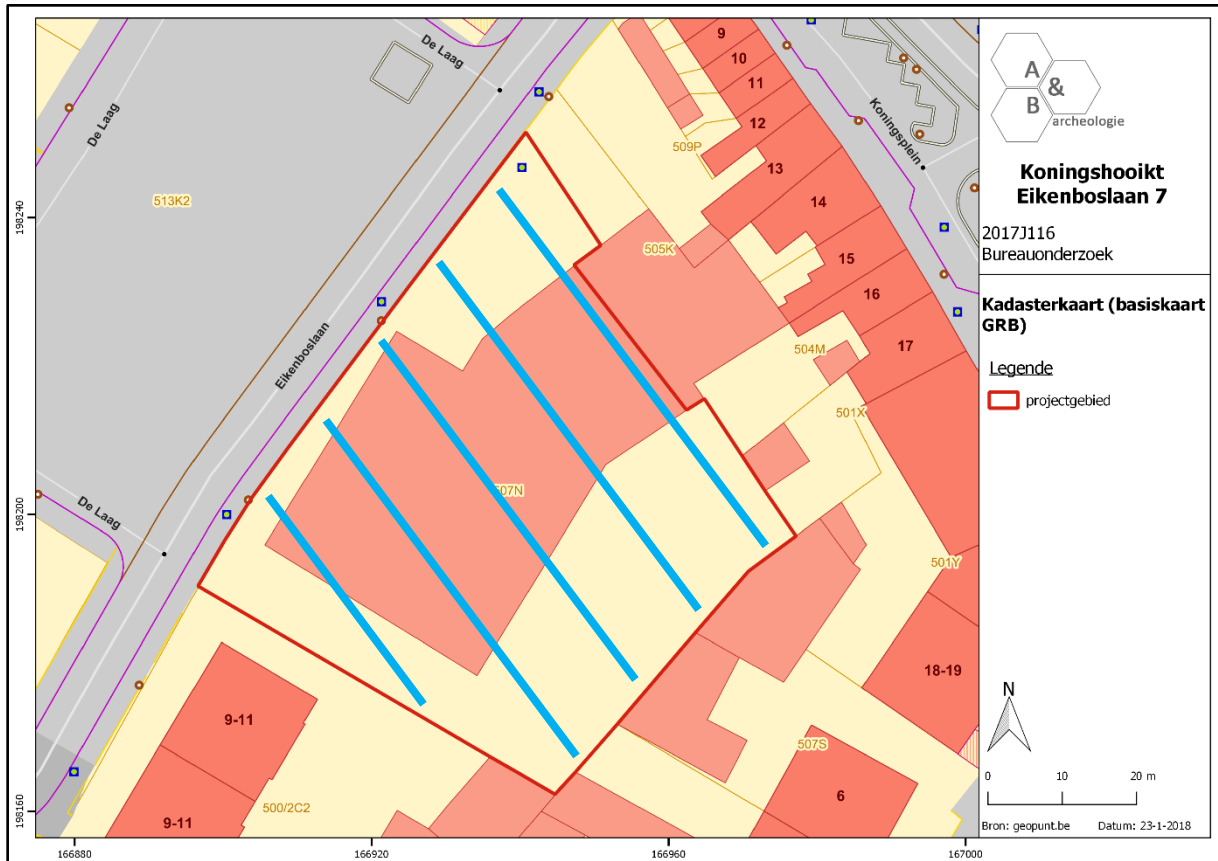
Dit proefsleuvenonderzoek kan pas van start gaan na de afbraak van de bestaande gebouwen. Hierbij is het van belang dat er maximaal wordt gesloopt tot net onder de bodemplaat. Diepe funderingsmuren worden niet uitgegraven voorafgaand het sleuvenonderzoek. Eventuele losse funderingspakketten onder de bodemplaat (zand, steenslag) worden niet verwijderd, ook de steenslagfundering op de parking en op de zuidelijke toegang wordt niet verwijderd. Het risico bestaat namelijk dat hierdoor archeologische sporen ongedocumenteerd vernield zouden worden, wat moet vermeden worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en noordwest-zuidoost georiënteerd. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

De totale site bedraagt 3532m². Er wordt 10%, oftewel ca. 353m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 88m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Indicatief proefsleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 120 werkdagen ervaring met onderzoek op zandgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek.
- Minstens 1 van de archeologen moet een aantoonbare kennis hebben van onderzoek van meerperiodensites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.